

Upravništvo, Ljubljana, Knafljeva
ulica 6 — Telefon št. 3123, 3123,
3124, 3125, 3126.
Inseratni oddelček: Ljubljana, Selen-
burgova ul. 6 — Tel. 3392, 3492.
Podružnica Maribor: Grajski trg 7.
Telefon št. 2455.
Podružnica Celje: Kocenova ul. št. 2.
Telefon št. 190.
Računi pri post. ček. zavodih: Ljub-
ljana št. 11.842, Praga čisto 78.180,
Wien št. 105.241.

JUTRO

Izhaja vsak dan razen ponedeljka.
Naročnina znaša mesečno Din 25.—
Za inozemstvo Din 40.—

Uredništvo:
Ljubljana, Knafljeva ulica 5, telefon
3122, 3123, 3124, 3125, 3126. Maribor,
Grajski trg št. 7, telefon št. 2440.
Celje, Strossmayerjeva ulica št. 1,
telefon št. 65.

Rokopisi se ne vračajo.

Poljsko-nemška manjšinska pogodba

Ko je potekla med Nemčijo in Poljsko pogodba o narodnih manjšinah v Zgornji Šleziji, so se začela prizadevanja, da se pogodba obnovi v modernizirani obliki. Prva pogodba je bila sklenjena po izidu plebiscita v Zgornji Šleziji na petnajst let ter je imela v glavnem namen, da določi mednarodno-pravno dolžnosti Poljske do nemške manjšine v ozemlju, ki ji je pripadlo. Ker je bila vrh tega pogodba sklenjena pod patronanco Društva narodov, so bile določbe prav resnega značaja, o čemer priča že zgodovina svoječasni nemških pritožb na ta forum.

V teku petnajstih let se je marsikaj spremenilo. Nemčija ni več članica Društva narodov in je zelo odklonilno razpoložena do vsega, kar ima kakršnokoli zvezo z ženevsko institucijo. Na Poljskem pa se je ta čas razvilo razpoloženje za povečanje državnega ugleda v obsegu, o kakršnem se ob času razmejitve še ni dalo govoriti. Poljska stremi za tem, da jo velesile priznajo za sebi enako, torej kot velesilo. Zato v Varšavi že dolgo ni bilo nikakega razpoloženja, da bi se država vezala za naprej pod določbami, ki kakorkoli ne upoštevajo njenega na novo priborjenega dostojanstva.

Poljska je pred leti postavila v Ženevi zahtevo, da se določbe o manjšinski zaščiti, ki vežejo samo nekatere države, to je tiste, ki so se morale v zvezi z mirovnimi pogodbami podrediti posebnim klavzulam, raztegnejo na vse države, velike in majhne. Da s to svojo zahtevo ni uspela, ni nikogar presenetilo, niti v Varšavi ne, dasi so bili tamkaj nad zadržanjem ostalih sil zelo ogorčeni. Poljska je porabila to priliko, da je prigrisala svojo voljo, da se za bodoče otrese vseh izrednih določb, ki jo vežejo glede zaščite manjšin, ako se te iste določbe ne raztegnejo pravično na vse države. Praktično je stvar ostala nerešena, toda postavljeni so bili važni načelni temelji.

Sedaj, ko je potekla petnajstletna doba pogodbe, ki je ščitila nemško manjšino v Zgornji Šleziji, je bila prilika, da se ta problem dobrodu razčisti, in sicer v smislu poljskega stališča. Okoliščine so bile prav ugodne in temu primerno jih je Poljska izrabila. Rezultat tega prizadevanja je najnovejši poljsko-nemški sporazum o narodnih manjšinah.

Predvsem je naglasiti, da tu ne gre za nikakvo pogodbo, ki bi imela obvezen ali kakorkoli formalno naslonjeni značaj, marveč samo sporazumno obojestranski izjavi, s katero obe državi napovedujeta, kako mislita obravnavati manjšine v bodoče. Na poljski strani so ves čas stali na stališču, da o manjšinah ne sklenejo nikake pogodbe; tako razpoloženje je iz naznanega razvoja manjšinskih obveznosti prav razumljivo. Resnica je, da se v tem smislu novi sporazum mora pojmovati kot poljski uspeh, kot zmaga poljskega stališča v načelnem pogledu. Ne smemo pozabiti, da Nemčija ne gleda na manjšinske probleme tako, kakor da bi šlo tu za vprašanje, v katerih sta obe stranki enako upravičeni, marveč je na dnu njenega pojmovanja še vedno razlika v tem, da gre tu za province, ki so bile do izida svetovne vojne nemške, pa da bi morale biti »po pravici« še vedno del Nemčije. Dalje, da v Nemčiji Poljakov na Mazurskem in tam okrog ne štejejo med poljsko manjšino in da tej priznavajo tudi jako malo od onih ljudi, ki še govorijo poljski jezik. Zato je z nemškega stališča načelo enakopravnosti narodnih manjšin v obeh državah nekaj tujega. S tega stališča je razumljivo, da bi bila Nemčija jako rada sklenila pravo pogodbo, ki bi povsem pravno vezala obe sosedbi in kjer bi bile pravice nemške manjšine na Poljskem primerno krepko zaklavljalirane. Sprito tega se nam tudi s te perspektive pokaže, da je v doseženem sporazumu o izvaji vendarle v glavnem poljski uspeh.

Zelo se je v Evropi opazilo, da odnosi med Nemčijo in Poljsko nekoliko zadnje poldrugo leto niso bili najboljši. Vrstili so se konflikti, ki so se odigrali v glavnem v območju manjšinske politike. Neštete pritožbe o pritisku na poljsko manjšino, pa nič manj pogoste pritožbe zoper poljsko obravnavanje nemške manjšine so bile na dnevnem redu. Celotno nemško časopisje, ki je točno dirigirano, je uvrščalo v svoje stolpce v čim dalje obilnejši meri napade na Poljake, kakor so se na drugi strani čule ponovno hude obtožbe iz krogov poljskih narodnoobrambnih organizacij in na njihovih prireditvah. Bilo se je bati, da to nezadovoljstvo poseže tudi v diplomatsko področje, dasi so se na obeh straneh trdovratno upirali takemu razvoju. Zlasti so se na nemški strani v dani konstelaciji zelo prizadevali, da ohranijo za vsako ceno dobre odnose s poljsko sosedo ter si s tem ohranijo edinega vsaj na pol prijatelja v svojem neposrednem sosedstvu in ga ne požejejo popolnoma zopet

OKROG HALIFAXOVEGA OBISKA

članek »Eveninga Standarda«, ki je izzval ostro reakcijo uradne korespondence nemške narodno-socialistične stranke

Berlin, 15. nov. d. Uradna korespondenca narodne socialistične stranke predlaga, naj se obisk lorda Halifaxa in njegovi sestanki z nemškimi državniki odlože. Ta predlog je izrazil predvsem članek »Eveninga Standarda«, ki je trdil, da bo kancelar Hitler opustil vprašanje vrnitve nemških kolonij za 10 let, če Anglija ne bi intervenirala, ako bi Nemčija zahtevala svojoedno volitve ali plebiscit v Avstriji, od Češkoslovaške pa ureditve manjšinskega vprašanja.

Te trditve »Eveninga Standarda« označuje narodno-socialistična korespondenca kot nesrečen poizkus, zastopiti politično atmosfero neposredno pred obiskom lorda Halifaxa v Berlinu. Med drugim piše:

V razgovorih, ki jih bo imel lord Halifax v Nemčiji z merodajnimi nemškimi državniki, bodo marsikaj večakor povsem odkrito obravnavali; če pa se k to vda upanju, da bodo predmet razprav politični prijateljski, ki vežejo Nemčijo in Italijo in Japonsko, potem kaže popolno nezumevanje položaja. Politične realnosti osi Berlin — Rim ter protikomunističnega pulta z Japonsko ne more nihče omejit. O tem ne more biti nobenega dvoma, kar na se tiče kolonijanskega vprašanja, je nemška javnost sprejela na znanje naziranje, ki obstoja o tem v Londonu in Parizu.

Trditve, da išče Nemčija ob priliki obiska lorda Halifaxa zlažanje z znanjimi silami, ki naj bi jih na ta način pridobila za zaželene razgovore v širih moremeh z nemškimi stališči v toliko ponarviti, da nima Nemčija sama po sebi nobenega povišja žeteti si takih razgovorov, ker ne obstojajo med njo in temi državami nobena v poštev prihajajoča nezgodna. Tudi v tem pogledu mora biti samo želja oči misli. Vrhunec takanja senzacij in tendenčnega ribarjenja v kalnem je doseglja žal cela vrsta angleških listov.

med njimi predvsem »Evening Standard«, ki je objavil pod naslovom »Hitler pripravljen za premirje in opustitev zahtev po kolonijah za 10 let, če dobi proste roke v srednji Evropi« vest svojega diplomatskega dopisnika, ki pravi med drugim:

»Angleška vlada je prejela informacije iz Berlina, po katerih je Hitler pripravljen, če bi dobil le najmanjšo pobudo, ponuditi Veliki Britaniji 10-letno premirje v kolonijemskem vprašanju. Med premirjem bi Nemčija ne začela vprašanja kolonij. Kot protiuslugo za tak dogovor pričakuje Hitler, da bi mu britanska vlada dovolila svobodo postopanja v srednji Evropi. V Londonu so zvedeli da obstoja Hitlerjeva ideja o svobodnih rokah v srednji Evropi in tem, da Velika Britanija ne bi intervenirala, če bi Nemčija zahtevala svojoedno volitve in plebiscit v Avstriji, od Češkoslovaške pa takojšnjo priznanje pravic nemških manjšin z upravnimi avtonomijo v okviru države in kulturnim edinstvom s prebivalstvom nemške države.«

Ugotavljamo, da ni v trditvah »Evening Standarda« niti ona beseda resnična in da so od početka do konca izmišljotine ter zavredna laž. Nemčija je svoje kolonijске zahteve po kancelarju Hitlerju ponovno sporočila svetu in nima ničesar pristaviti svoje sredinevropske odnošaje pa je uredila s pogodbami.

Če naj bi prišlo do obiska lorda Halifaxa v taki atmosferi, nastaja resno vprašanje, ali bi ne bilo v prid omilitenja politične napetosti, da se trenutno odloži in izvrši šele tedaj, če bo v angleškem tisku nastalo pomirjenje, ki ga označujejo v drugih državah kot dostojno in resničnost.

Jutri odhod v Berlin

London, 15. nov. d. Reuterjev urad poroča, da bo lord Halifax odpotoval v Nem-

čijo v sredo in da se v uradnih krogih ni pojavila nobena pobuda za odgoditev njegovega obiska v Berlinu.

Londonški tisk piše zelo nejevoljno o komentarjih v nemškem tisku o prihodu lorda Halifaxa v Berlin. Pri tem poudarja, da sta bila v Berlinu že sir John Simon in Eden in da zato potovanje lorda Halifaxa ne more biti nikakršna senzacija.

»Times« meni, da bo lord Halifax ostal v Nemčiji najmanj štiri dni. Razloga za domnevo, da bi se obisk odložil, ni. Razne domneve o razgovorih, ki jih bo imel lord Halifax s Hitlerjem, niso dobile potrditve v poklicanih angleških krogih. List ponovno naglašja, da gre za popolnoma zaseben in neuraden obisk. Razgovor med lordom Halifaxom in Hitlerjem bo zgolj izmenjava misli, kje in kako si nasprotujejo britanska in nemška stremjenja in kako bi se mogla ta nasprotstva izravnati. V Londonu ne pričakujejo, da bi istočasno prišlo do razgovorov med angleškimi in italijanskimi zastopniki, temveč prevladuje mnenje, da bodo taki razgovori možni šele tedaj, ko popusti mednarodna napetost zaradi španskih zadev.

»Daily Express« pravi, da so napadi nemške strankarske korespondence zbudili presenečenje v diplomatskih krogih.

»Daily Mail« priobčuje kombinacije o morebitnih razgovorih o kolonijemskem vprašanju in trdi, da je Chamberlain pripravljeno razgovarjati se z Nemčijo o tej stvari.

Chamberlain o Halifaxovi misiji

London, 15. nov. v. Zaradi potovanja lorda Halifaxa v Nemčijo je predsednik vlade Chamberlain v spodnji zbornici na vprašanje zagotovil, da bo po povratku

lorda Halifaxa iz Nemčije objavljen uradni komuniké o njegovih razgovorih. Obenem je poudarjal, da bodo vsi razgovori v Nemčiji neuradnega značaja. Po zadnji izjavi, ki jo je podal o tej zadevi zakladni kancelar sir Simon v spodnji zbornici, se ni ničesar spremenilo. Tudi v političnih krogih si prizadevajo, da se za uspeh tega potovanja ustvari mirna atmosfera. V vladnih krogih izjavljajo, da še ni gotovo, kdaj bo lord Halifax odpotoval iz Londona. Najbrže se bo to zgodilo v sredo.

Pričakovati ni nobenih senzacij

Pariz, 15. nov. AA. »Echo de Paris« piše o obisku lorda Halifaxa v Berlinu:

V Berlinu bo ta teden postavil Hitler lordu Halifaxu vprašanje srednje Evrope. Hitler in njegovi izjavljajo, da ne more biti pravi Nemec, kdor ni socialist. Po njihovi logiki je samo Hitler poklican definirati v posebnih primerih kategorični imperativ nemstva in za to gre. Mussolini podpira svojega zaveznika v njegovih stremjenjih zlasti glede Češkoslovaške. Tem stremjenjem nasprotuje pogodba med Francijo in Češkoslovaško. Zato je Nemčija postavila na prvo mesto svojega programa Avstrijo, ker nista ne Francija ne Anglija prevzeli nobenih posebnih obveznosti glede Avstrije. Če bi se lordu Halifaxu posrečilo doseči sporazum glede Avstrije, bi se to vprašanje moglo urediti, čeprav bi takšni ureditvi nasprotoval Schuschnigg.

»Figaro« piše: Ne vemo, kaj bo lord Halifax povedal Hitlerju, toda gotovo je, da ni pričakovati od tega sestanka nobenih senzacij, ker bosta samo izmenjava misli. Ostala vprašanja v Evropi so zadostno znana, znano pa je tudi, da katere medsemeje razpravljati iti. Z drugimi besedami, berlinski sestanek bo v teh vprašanjih popolnoma jalov, toda takšni državniki sestanki niso nikoli brez koristi, ker vsaj pripomorejo k pomirjenju strasti. Vedno so več vredni sestanki kakor polemike.

Kriza rumunske vlade

Kralj Karol je poveril mandat za sestavo koalicijske vlade Tatarescu, ker Mihalakejeva misija ni uspela

Bukarešta, 15. nov. d. Pričakovanja dobro poučenih politikov, da predsednik narodne kmetijske stranke Mihalake ne bo mogel sporazumno z voditeljem rumunske fronte Vajdo Voevodom sestaviti vlade, so se uresničile. Včeraj ob 4. popoldne je Mihalake kralju vrnil mandat za sestavo vlade, ker smatra vodstvo narodne socialistične stranke za nemogoče izpolniti postavljene pogoje, predvsem glede sporazuma z Vajdo Voevodom.

Nato je kralj Karol poveril mandat za sestavo vlade bivšemu min. predsedniku Tatarescu, in sicer na razširjeni politični podlagi.

Tatarescu bo skušal sestaviti novo vlado sporazumno z liberalnimi disidenti pod vodstvom Jurija Bratianu in morda z radikalno kmetisko stranko Grigorija Juniana. Na tej razširjeni podlagi sestavljena vlada bi dobila z Jurijem Bratianom tes-

no krilo in Junianom novo levo krilo ter bi v tej sestavi izvedla nove volitve v parlament.

Narodna kmetijska stranka je objavila komuniké, ki pravi, da se parlament opustiti ne more več sestati in da njeni poslanci ne bodo prisostvovali niti odprtveni seji, niti nadaljnjemu delu sedanjih zbornic. Za četrtke je sklenilo izvršilni odbor narodne kmetijske stranke. Kakor trdijo, bo Mihalake na tej seji odstopil kot predsednik stranke ter predlagal za svojega naslednika Julija Manija.

Ob 12.30 je bil vodja nacionalne organizacije »Rumunska fronta« Vajda Voevod v avdienci pri kralju, ki ga je pridržal na obedu.

Dopoldne se je začelo novo zasedanje parlamenta. Ko so ugotovili, da je vlada v ostavki, so zasedanje parlamenta odgodili na 22. november.

veliko škodo, ki bi jo prisilila, da konča vojno.

London, 15. novembra. AA. (DNB). Glede načrta resolucije bruseljske konference pravi »Times«, da se sme pričakovati, da jo bodo razen Italije sprejele vse države. Resolucija je sicer sestavljena zelo zmerno, vendar pa izraža obsodbo japonskega postopka na Kitajskem. »Times« piše dalje, da bi Japonska mogla pristati na morebitno posredovanje Nemčije že zato, ker si nihče ne more misliti, da bi utegnila kdaj Kitajsko bolj premagati, kakor jo je dolejal. V Bruslju zastopane države imajo velike gospodarske koristi na Daljnem vzhodu in Tišem oceanu ter morajo skrbeti, da si jih zavarujejo.

Ciano obišče Ankaro

Ankara, 15. nov. w. Kakor poročajo listi, bo italijanski zunanji minister grof Ciano v kratkem obiskal Ankaro, da obnovi javno razjasni vprašanje stališča balkanske zveze do Italije.

Jedro problema ostane tedaj v okolnostih, v katerih živita narodni manjšini, pa v volji obeh držav, izogibati se vsega, kar bi motilo dobro sožitje med sosedama. S tem se doseženi sporazum izvršča ob stran glavnemu poljsko-nemškemu sporazumu, sklenjenemu pred blizu štirimi leti za dobo desetih let. Izvira iz istega razpoloženja ter nosi enakega duha. Ako in dokler bo veljala ta volja, bodo odnosi med sosedama dobri. Prav tako bodo tudi manjšinske težave povzročale malo sporov, dokler bo na delu razpoloženje, da se za vsako ceno prepreči pripiri ali celo hujski konflikti radi resničnih ali dozdevnih krivic, ki se godijo manjšinam onstran državnih meja. To je jedro sporazuma, to je hkrati njegova dobra ali pa slaba stran. Vsekakor pa iz njega izhaja, da so v Berlinu in v Varšavi na političnem vodstvu sile, ki so trdno odločene vztrajati v dosežani smeri medsebojne politike.

Med Londonom in Rimom

Italijanski pesimizem v pogledu razvoja medsebojnih odnošajev

Pariz, 15. nov. b. Rimski dopisnik oficijoznega »Tempsa« sporoča po informacijah iz zanesljivega vira, da so preuranjena poročila, ki so v zvezi z obiskom angleškega odpravnika poslov v Rimu lorda Pertha pri ministru Ciano napovedovala začetek konkretnih in pravih pogajanj med Italijo in Anglijo. Dejansko je Perthov obisk pri Ciano zasledoval samo ta namen, da zve za italijanske želje in o njih poroča Londonu, kjer naj potem presodijo, ali je že podana možnost novega italijansko-angleškega sporazuma ali ne. Po mnenju dopisnika se v rimskih krogih nedvomno zadovoljijo zaradi te angleške pozornosti, vendar pa ostajajo slei ko prei skeptični, ker domneva, da se vrača položaj izza januarja tega leta ob sklenitvi dženimenskega sporazuma, ki ni bil dovolj prepričevalen.

Najmanj, ker se lahko reče, pravi dopisnik, je, da v Rimu ne pričakujejo naglih pogajanj. Po mnenju odgovornih rimskih krogov bi bil popoln sporazum med Italijo in Anglijo nemogoč brez neomejenega priznanja italijanskega imperija. Glede možnosti tega priznanja izven okvira DN pa si, kakor izgleda, tudi v Rimu ne delajo nobenih iluzij. Odkar je Italija podpisala trojni protikomunistični pakt, se je še bolj oddaljila od ženevske ustanove. V tem položaju bi se danes tudi pri najboljši volji odgovornih faktorjev v Rimu in Londonu ne mogla pojaviti pred ženevskim forumom, ker bi ta italijanska gesta zbudila nezaupanje v Berlinu in Tokiju.

Razen vprašanja priznanja imperija bi se v morebitnih razgovorih pojavile še druge težkoče zlasti v zvezi z vprašanjem varnosti italijanskih pomorskih poto in morda še v največji meri v vprašanju prizna-

nja popolne pomorske enakopravnosti Italije z drugimi pomorskimi velesilami. Ta poslednja zahteva spada namreč med glavne objektivne italijanske zunanje politike.

Upanje v italijansko-angleški sporazum bi bilo potemtakem upravičeno šele tedaj, ko bi se konkretno pokazala verjetnost angleške pripravljenosti za sporazum tudi v tem osrednjem vprašanju, nasproti kateremu kaže Italija in Anglija enako občutljivost. Realno vzeto so torej možnosti definitivnega sporazuma med Italijo in Anglijo minimalne, kajti nobenega dvoma ni, da bo Italija, odkar je povezala svojo zunanjo politiko s politiko Nemčije in Japonske, zavzela v sredozemskem vprašanju napram Angliji bolj intransigentno stališče kakor v dobi abesinskega spora.

V Rimu presojajo sedaj položaj z naslednjega vidika: Zaradi potrebe zavarovanja svojega imperija se je morala Italija spustiti v Brennerja na Sicilijo in se s tem, takorekoč odpovedati vsej svoji dosedanj kontinentalni politiki. Ker se je to moralo zgoditi se Italija sedaj še bolj krčevito oprijemlje svoje sredozemske politike, ki je postala bistvo vse njene zunanje politike. Sredozemsko vprašanje je izgubilo svoj prejšnji značaj tako za Italijo kakor za Anglijo, kajti pod masko ideološkega protikomunističnega bloka se danes tudi na tem prostoru pojavlja boj novih imperializmov s starimi, torej boji, ki je s pritegnitvijo Japonske prenehal biti samo prostorni konflikt dveh velesil v boju za hegemonijo na nekem določenem prostoru, marveč dobiva že obrise svetovnega vprašanja, kateremu je Sredozemlje samo eno izmed danih ozadij.

Izgredi v španskem Maroku

Krvave demonstracije proti nadaljnjemu pošiljanju Maročanov na španska bojišča

Gibraltar, 15. novembra. o. V Tetuanu so bile hude demonstracije. Položaj se je zelo poslabšal zaradi hudih demonstracij maroških domačinov, ki so protestirali proti temu, da bi se Maročani še nadalje pošiljali na razna španska bojišča. Včeraj je prodrla velika množica domačinov pred palačo španskega komisarja in zahtevala, naj se vsi Maročani, ki se bore v Španiji, vrnejo v domovino. Španske nacionalistične oblasti so bile prisiljene poklicati na pomoč vojaštvo, ki je demonstrante pregnalo z orožjem. Bilo je več mrtvih in ranjenih. Popoldne so nastali po raznih krajih mesta večji in manjši spopadi med falangisti in Maročani. Pri spopadih je bilo več Maročanov ubitih. Splošno zahtujejo, da so večerajšnji incidenti zahtevali okrog 50 človeških žrtev. Zvečer in davi je bilo aretiranih mnogo voditeljev maroških domačinov.

Diplomatski zastopniki Francove vlade v Angliji

Pariz, 15. nov. o. Agencija Radio poroča, da so včeraj odpotovali iz Salamance v London novi nacionalistični diplomatski agenti, ki bodo zastopali vlado generala Franca v Angliji. Za glavnega agenta je bil imenovan vojvoda Alba, ki bo takoj po svojem prihodu v London izročil v Foreign Office noto, v kateri bo španska nacionalistična vlada obrazložila svoje stališče glede umika prostovoljcev iz Španije.

Nacionalisti so pripravljeni pristati na ta del angleškega načrta, vendar pod pogoji, ki za sedaj še niso znani.

Druga republikanska obrambna črta pri Madridu

Pariz, 15. nov. o. »Matine« poroča, da grade republikanci na osrednji fronti drugo obrambno črto okrog Madrida. General Milaja je baje zahteval od vlade v Valenciji, naj madridsko milico zamenja s četami iz Aragonije, na kar pa Negrin ni hotel pristati.

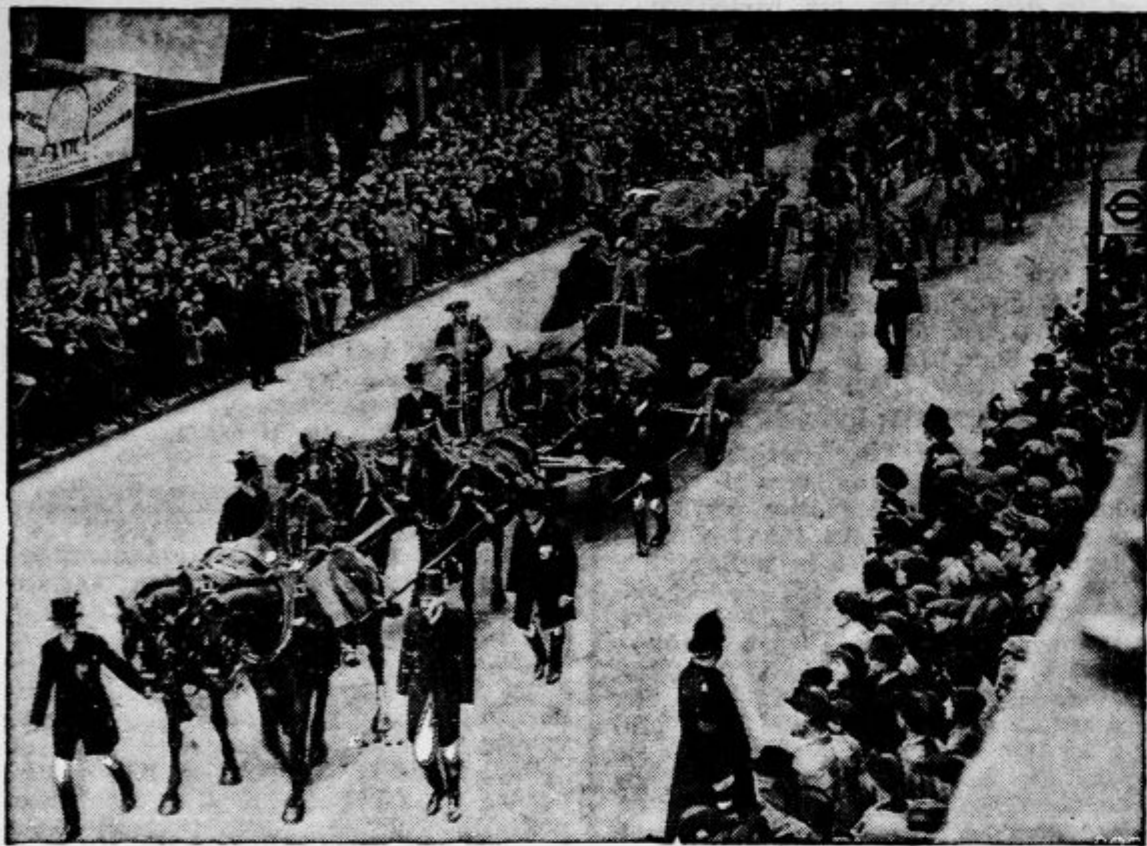
Azanov proglas

Valencia, 15. nov. AA. Po povratku iz Madrida v Valencijo je predsednik republike Azana izdal proglas na vojsko, v katerem pravi med drugim: Tri dni, ki sem jih prebil med vami, so me navdali z globokim zadovoljstvom. Srečen sem, ker sem videl vašo čimdalje bolj rastočo disciplino, vaše navdušenje in vašo vestnost.

Bruno Mussolini v Rimu

Rim, 15. nov. u. Mussolinijev sin Bruno, o katerem so nekateri evropski časopisi poročali, da je bil pri poletu nad republikansko Španijo ujet, se je z Mallore vrnil zdrav v Rim in je včeraj s svojim bratom Viktorjem prisostvoval neki športni prireditvi.

Londonski veliki župan prihaja

Za letošnjega lordmajorja Londona je bil izvoljen sir Harry Twyford. Njegova instalacija je bila izvršena z velikanskim pompom

Vitaminski, sakaridi, elektroni

Letošnje Nobelove nagrade za fiziko in kemijo

Dognanja valovnega značaja elektronov je zato zanimivo, ker je to njihova lastnost že pred leti teoretično napovedal francoski fizik in nagradjenec z Nobelovo nagrado vojvoda de Broglie. Na podlagi njegovih računov je prof. Schrödinger izdelal osnovne nove valovne mehanike. Ta valovna mehanika je na fiziko vplivala naravnost prevarno. Prav tako valžno je bilo seveda, teoretična spoznanja tudi eksperimentalno preiskati. Te težki nalogi so se posvetili številni raziskovalci iz vseh delov sveta. Uspeh pa je čakal v prvi vrsti dveh fizikov: angleškega profesorja G. P. Thomsona in Newyorčana C. J. Davissona.

Oče prof. Thomsona, ki je bil profesor na vseučilišču v Cambridgeu, je v ostalem tudi prejel Nobelovo nagrado, in sicer za svoje raziskave v področju atomske teorije. Njegov sin, najnovejši nagradjenec, je profesor na Imperialnem kolegiju za znanost in tehnologijo v Londonu. Uspešno mu je, da je elektrone v hitrem gibanju — katodne žarke — uklonil s kovinskimi folijami. Na fotografski plošči je bilo opazovati različne, obročaste uklonske tvorbe. Ti poskusi imajo za znanost največji pomen. Prav tako važni so uspehi Američana Davissona in njegovega sodelavca F. E. Germanna. Tema je uspelo dokazati odboj počasnih elektronov ob poedin niklov kristal. Pri tem sta ugotovila absolutne uklonske pojave.

Nobelov nagradjenec za kemijo je prof. W. N. Haworth z vseučilišča v Birminghamu. Prof. Haworth se je posvetil s epohalnimi poskusi v področju sladkorne kemije. Uspešno mu je osvetliti nad vse težavno področje kompliciranih sladkorjev, ki sestojijo iz več poedinih molekulov, tako zvanih polisakaridov, pri tem je pojasnil še številne druge nerešene probleme. Njegovo delo je povzročilo velik napredek

Letošnja Nobelova nagrada za književnost

Francoski pisatelj Martin du Gard je prejel letošnjo nagrado Nobelove ustanove za književnost. Imel je pač več zagovornikov nego blesteči Paul Valéry...

Molite!

Ko sta prevozila Seino, se je abbé sklonil naprej:
»Koliko let šteje? Trideset?«
»Kmalu dva in trideset.«
»Mladi sta še... Boste še videli. Tudi drugi pred vami so končno razumeli! Tudi vi pridete na vrsto. So ure v življenju, ko brez Boga ne zmoreš. Med njimi je ena, ki je strašnejša od vseh drugih: zadnja...«
»Da,« si je mislil Antoine. »Ta groza pred smrtjo... ki teži tako hudo na vsakega civiliziranega Evropeca... tako zelo, da mu bolj ali manj pokvari vse veselje do življenja...«

Duhovnik je hotel baš namigniti na smrt gospoda Thibaulta, pa si je premislil.

»Ali si morete predstavljati,« je začel znova, »kaj to pomeni: da prideš na rob večnosti, ne da bi verjel v Boga, ne da bi na drugem bregu spoznal vsega mogočnega, usmiljenega Boga, ki nam razprošira roke naproti? Si morete predstavljati, kaj pomeni umreti v popolni temi, brez vsakega upanja? Verjemite mi: ne zaprite si popolnoma poti do tistega tolažnika, ki ga boste, kakor mi vsi, nekega dne vendarle potrebovali. Hočem s tem reči: ne odpovajte se molitvi.«

»Molitvi?« je odvrnil Antoine in zmajal z

posebno v področju celulozne kemije. Prof. Haworth pa je dal s svojim delom mnogo novih spoznanj tudi fiziki in tehniki. Je eden vodilnih angleških organskih kemikov in njegove raziskave so, kakor ne omejujejo samo na navedena področja, čeprav je tu ustvaril pač največ.

Profesor Paul Karrer iz Curiha, drugi nagradjenec z nagrado za kemijo, je gotovo najuspešnejši fiziološki kemik zadnjih let. Že lansko leto so pričakovali, da prejme nagrado. Tudi on se je bavil s polisakaridi, pred vsem pa z rastlinskimi škrobom. Pri raziskovanju barvil v rastlinskih cvetih in listih je ugotovil zgradbo karotina, izhodne snovi za vitamin A. Če organizmu manjka tega vitamina, nastanejo, kakor znano, razne kožne bolezni. Karrer je dosegel, da se karotin v človeškem telesu sam spreminja v vitamin A, ki ga je dobili v ostalem v jetrih mnogih rib in v ribjem olju.

Kitajska justica

Kitajci niso grozoviteži — Za roke in noge na drevo pribit razbojnik

Pater dr. Bröring, ki je več nego desetletje prebil kot misionar na Kitajskem, je te dni na Dunaju predaval o moderni Kitajski in je povedal o njej mnogo zanimivega.

Več nego 4000 znakov moraš poznati, je dejal med drugim, če hočeš prebrati kakšen kitajski list. Njegovi učenci, ki jih kitajščina uči po najboljših evropskih metodah, dosežejo ta cilj približno po treh letih. Po letu dni obvladajo že tisoč znakov, ki jim omogočajo čitati sveto pismo v kitajščini. Omeniti je treba, da je Bröring sam v Hamburgu študiral kitajski jezik, japonsčino in eksperimentalno fonetiko in je lingvistično torej dobro podkovan.

Po njegovih izkušnjah Kitajec nikakor ni grozovitež, kakor si ga v Evropi pogosto predstavljajo, temveč je preji dobrodušen, skromen in štedljiv. Čuti precej demokratično in posebno kmet ima veliko nagnjenje do svobode. Živeti bi hotel na lastni, grudi svobodno. Po pravičnosti naravnost hrepeni. Kot primer za kitajski pravni čut je navedel Bröring dva dogodka, ki jih je sam doživel.

V prejšnjih časih je oče v kitajski družini odločil o življenju in smrti svojih družinskih članov in je seveda tudi sam izbral žene svojim sinovom. Nekemu mlademu možu pa žena, ki mu jo je bil oče vsilil, ni ugajala, ravnal je slabo z njo in časoma je začela vsa družina tako slabo ravnati z nesrečnico, da je ta za posledicami nekih poškodb umrla. Eden izmed njenih stricov, ki se je brljal za svojo poročeno nečakinja, kakor je to na Kitajskem navada, je moža in njegovega očeta javno obtožil, da sta nesrečnico umorila.

Vaškemu predstojniku je bila stvar zelo neprijetna. Ni hotel, da bi prišla mandarinu do ušes, ker je bila vendar sramotna za vso vas. Vprašal je zato dr. Bröringa za svet. Ta je menil, da bi bilo najpametneje, če bi tast s svojo družino izginil za nekaj časa iz vasi, dokler bi se stvar ne

glavo. »Ta nori poziv... na kaj? Na ta problematični red! Na slepi in nemi — brezbrizni red?«

»Vendarle, vendarle... Da, ta nori poziv! Poslušajte me! Naj stoji vaše mišljenje sedaj ob kakršni koli začasni formulaciji naj se vam zablise tu in tam kakršna koli temna predstava o redu, o zakonu: Vendarle se morate, ljubi sin, obračati do njega in moliti! Rotim vas, storite rajši karkoli, samo da se ne zakopljete v svojo osamljenost. Ohranite si stik, ohranite si neko možnost sporazuma z neskončnim, čeprav v trenutku ne bo odziva, čeprav se bo vam zdelo, da je v tem trenutku samogovor!... Ta neizmerena noč, brezosebnost, ta nerealna uganka — naj bo karkoli za vas: molite k njemu! Molite Nepoznano! Toda molite! Ne odpovajte se »noremu pozivu«, kajti temu pozivu — to boste nekoč zvedeli — bo sledil nekoč v odgovor notranji molk, čudje pomiritev...«

Avto se je ustavil. Abbé Vecard je prijel Antoina za roko in mu jo stisnil. Potem, preden je izstopil, se je sklonil malo v temino voza in zamrmral s spremenjenim glasom:

»Katoliška vera je nekaj povsem drugega, prijatelj, verjemite mi. Je več, mnogo več, nego ste mogli doslej tudi slutiti...«

(Iz romana »Thibaultovi« Rogera Martina du Garda, letošnjega Nobelovega nagradjenca.)

Največje letalsko postajališče

Na francoskem letališču v Le Bourgetu pri Parizu je otvoril prezident Lebrun največje letalsko postajališče (aerogare) na svetu. Pristajališče ima ogromno poslopje, zidano v modernem slogu in je opremljeno z vsemi pripomočki za udobnost potnikov. Aerogare je največja ustanova svoje vrste ne le v Franciji in Evropi, marveč sploh na svetu. Ima prostora za 4000 potnikov. Otvoritev svečanosti je prisostvoval tudi francoski letalski minister Pierre Cot, ki je izjavil, da francoska vlada proučuje načrt ogromnega letališča v pariški okolici. To letališče naj bi bilo zbirališče letalcev za prekomorski promet, obenem pa središče letalskega prometa na evropski celinii.

Ce še ne veš, zdaj izveš:

da je nemška letalka Eily Beinhornova menjala poklic; postala je namreč mati. Povila je sina avtomobilskemu dirkaču Rosenmeyru;

da je plač pri Nagantu na Japonskem zasul šeststo oseb, med njimi 300 rudarjev in 50 šolskih otrok. Štirinajst tisoč ljudi je brez strehe;

da je otok Luzon opustošil zračni vrtnec, ki je poškodoval tri tisoč hiš. Manila je deloma pod vodo, štirideset oseb je ubitih.

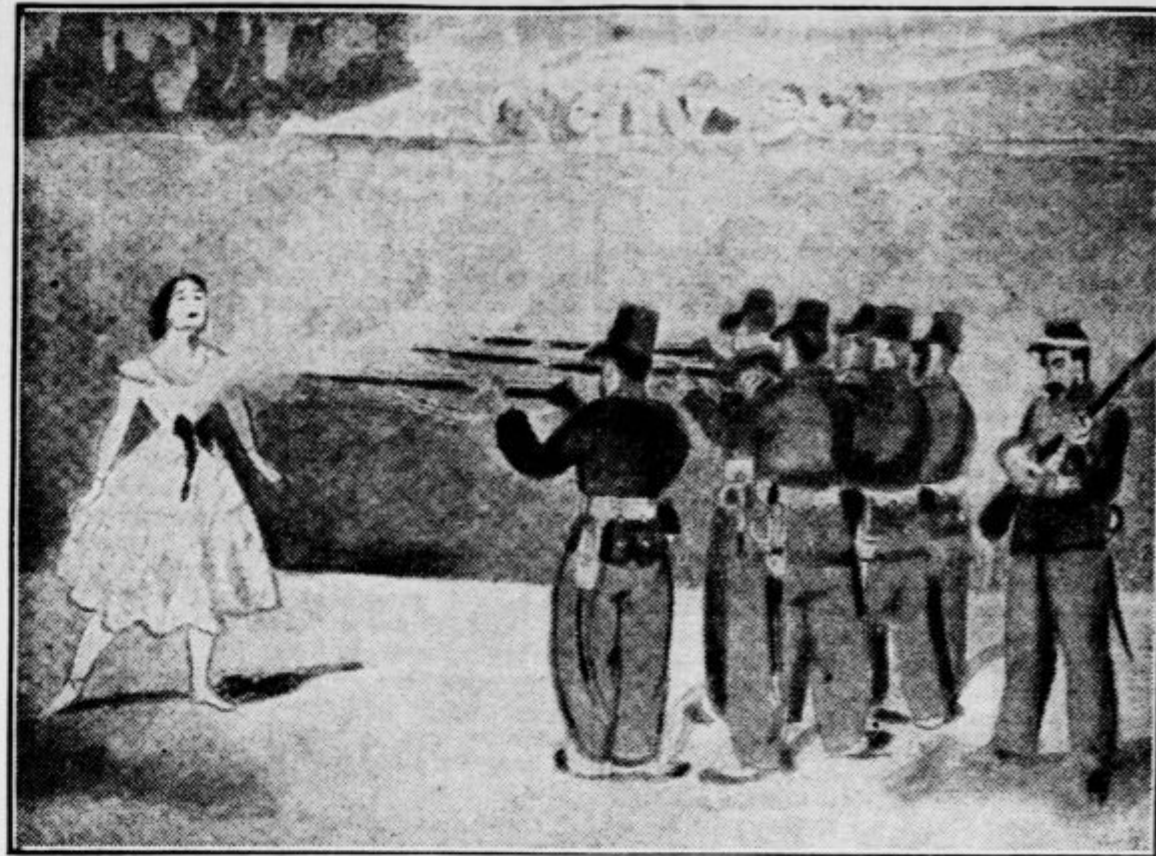
Nov rekord v zraku

Ing. Wurster, glavni pilot »Bayrische Flugzeugwerke« v Monakovem, je dosegel nov hitrostni rekord v zraku, namreč brzino 610,21 km na uro. Prekosil je s tem dosedanj svetovni rekord v brzini vožnji po zraku Američana Hughesa

Umor z bakterijami

Mož, ki je med vojno razkrinkal Mato Hari, je postal žrtev svojih nasprotnikov in zasledovalcev

Ustrelitev vohunke Mate Hari

O slovitim vodji francoske protivohunske službe med svetovno vojno, majorju Ladouxu, ki je umrl pred štirimi leti, trdi njegova vdova, da so ga zastrupili nemški agenti. Kot vzrok smrti so navedli tedaj infekcijo v zgornjih dihalih. Gospa Ladouxova pa zagotavlja, da je izvirala ta infekcija od fotografije, ki je bila okužena z bakterijami. To fotografijo je dobil Ladoux od nemških agentov. Ladoux je bil mož, ki je med svetovno vojno razkrinkal Mato Hari in jo spravil v ječo.

O svojih senzacionalnih obtožbah je povedala vdova Ladouxova, ki biva v Cannesu, dopisniku nekakega ameriškega lista sledeče:

»Proti koncu 1. 1932. ali v začetku 1. 1933. je prejel moj mož iz Pariza nedatirano pismo, ki ga je bil napisal neki francoski častniški poročevalec iz Berlina. Ta častnik je poročal, da bi se neka zelo znana nemška vohunka rada sestala s Ladouxom, da bi skupaj z njim napisala knjigo. Ženska pa ne more priti na Francosko in prosi zato, da bi se sestala v

Švic. O tej sumljivi ponudbi je govoril moj mož nekemu visokemu častniku, ki mu je ta sestanek nujno odsvetoval.

Moj mož je bil na to stvar skoraj pozabljen, ko je več mesecev pozneje prejel dve veliki fotografiji, ki sta predstavljali vohunko sredi nemških generalstabilnih častnikov. Obe fotografiji sta bili hermetsično zaprti v velikem, črnem zavoju. Na lepljeni sta bili na porozn lepenki. Ker je bil moj mož zelo kratkoviden, je moral stiski držati zelo blizu očem, da bi lahko razločil posameznosti. Štirinajst dni pozneje je umrl za splošnim razkrojem krvi.

Gospa Ladouxova je končala svoje senzacionalno pripovedovanje s tem, da je pokazala sprječevalo zdravnika, ki je Ladouxu zdravil. Zdravnik pravi v tem sprječevalu, da je bil Ladoux po njegovem mnenju zastrupljen z okuženimi dokumenti. Fotografiji sta sedaj v rokah policije. Ga, Ladouxova pa misli, da je čas za uničiti bakterije, tako da bo za analizo sedaj prepozno.

Napad na mesarja-milijonarja

Trije razbojniki s samokresi v rokah vlijudno zahtevajo listnico...

Iz Bostona poročajo o roparskem napadu na ravnatelja največje ameriške izdelovalnice mesnih konzerv, 50-letnega Georgea Swifta.

Swift je hotel vstopiti v avto, ki ga je čakal pred njegovo hišo. Nenadno so stali pred njim, kakor da so vzrasli iz zemlje, trije roparji, ki so ga sicer s samokresi v rokah toda vlijudno pozvali, naj jim izroči svoj denar in listnico. Swift je hotel iz žepa potegniti samokres, toda eden izmed razbojnikov ga je kresnil s kopitom revolverja po glavi, da se je zgrudil nezavesten na tla. Roparji so mu nato ugrabili obratno iglo, ki je bila vredna kakšnih 60.000 din in listnico, v kateri je bilo za okroglo 15.000 dinarjev gotovine.

Tarzana je konec

Johny Weissmüller, ki je v toliko filmih igral ulogo Tarzana, človeka iz divjine, se je civiliziral. V svojem naslednjem filmu bo nastopal že v elegantni večerni obleki modernega salonskega človeka. Njegovega Tarzana je konec.

Učitelji dobe stalne plače

Svet ljudskih komisarjev v Moskvi je sklenil odpraviti dosednji sistem plačevanja učiteljev in profesorjev od ure. Poslhal bo učno osebo na ljudskih, srednjih šolah in univerzah v Rusiji prejemale stalno mesečno plačo.

Nekrvavi puč v Braziliji

Getulio Vargas, prezident Brazilije, je učni delovni nad petdeset let kot poročevalec iz parlamenta. Listi so se ob njegovi smrti spomnili dogodka, kateremu se je svoj čas smejala vsa Anglija. Neke debata v zgornji zbornici je bila tako dolgočasna, da je častnik glasno zaklical v dvorano: »Odgodite!« Lord kaneelar, ki je mislil, da je to izrek kakšen član zbornice, je dal stvar res na glasovanje in z veliko večino so se lordi odločili za preložitve seje...

A NEKDOTA

V Londonu je umrl častnik Murphy, ki je deloval nad petdeset let kot poročevalec iz parlamenta. Listi so se ob njegovi smrti spomnili dogodka, kateremu se je svoj čas smejala vsa Anglija. Neke debata v zgornji zbornici je bila tako dolgočasna, da je častnik glasno zaklical v dvorano: »Odgodite!« Lord kaneelar, ki je mislil, da je to izrek kakšen član zbornice, je dal stvar res na glasovanje in z veliko večino so se lordi odločili za preložitve seje...

VSAK DAN ENA

»Prav za prav bi bilo boljše, da sva napravila poroko zvečer, kajti zdaj morava najprej ubiti ves dan, ki ga še imava na razpolago.« (College Humor)

Položaj na severnih kitajskih bojiščih

**Točno plačuj »Jutru« naročnino
Varuj svojcem zavarovalnino**

